

ČTVRTLETNÍK

LÉTO 2022

PROPAMÁTKY

Autenticita v proměnách času

ROZHOVOR S PŘEDSEDKYNÍ ČESKÉHO VÝBORU ICOM GINOU RENOTIÈRE
REKONSTRUKCE HISTORICKÝCH OBJEKTŮ NA KAVÁRNY
TIP: HRÁZDĚNÁ NÁSTAVBA TVRZE TICHÁ

ÚVODEM

Rozvoj filantropie v Česku zejména v dnešní době potvrzuje, že je třeba být vděčný. Vděčný za to, kde žijeme. A to jak s ohledem na přírodní nebo lidské osudy, tak i v rámci dalších témat, kdy nejde přímo o život. Třeba Nadace Via v rámci své dobročinné aukce na podporu komunit a dárcovství obdržela v červnu 2022 od dárců téměř 6 milionů korun. Za jediný večer! Sám jsem v nedávné době potkal lidi, kteří buď již založili, anebo plánují založit vlastní nadační fond. Chtějí podporovat záchranu kulturního dědictví.

Rozvoj dárcovství vidíme ale i v naší redakci. Postupně narůstá počet pravidelných dárců. Jeden z nich nám kromě měsíčních příspěvků nedávno poslal 3 tisíce korun navíc. Sám od sebe. Jsem proto vděčný a sám se rozhlížím, jak podpořit další témata i organizace.

Žijeme v krásné zemi plné nejen historických staveb, ale také štedrých lidí. Uvědomovat si to je velmi důležité. Díky tomu můžete v ruce držet třeba právě tento časopis. Vydáváme ho již 10 let.

Přeji inspirativní čtení.

Aleš Kozák

DOPORUČUJEME

NOVĚ ZAPSANÉ PAMÁTKY

V prvním čtvrtletí letošního roku přibylo do evidence Národního památkového ústavu 40 nemovitých kulturních památek. Ministerstvo kultury za ně prohlásilo mimo jiné kostely v Ostružné, Plesné, Borovničce nebo Březince u Jičína. Památkami se také například staly venkovský dům v Peci pod Sněžkou, sušárna chmele v Trnovanech, usedlosti v Zálužicích a Lovečkovících, vila Jiřího Freunda

v Plzni, hrobka Stubengerů v Letohradě, Chmelařské muzeum v Žatci nebo Husův sbor v Praze-Vršovicích.

LETNÍ SLAVNOSTI STARÉ HUDBY

Mezinárodní hudební festival Letní slavnosti staré hudby se letos uskuteční od 19. července do 4. srpna. Festival pokračuje ve své misi, která spočívá v originální a objevné dramaturgii, silném mezinárodním pře-

sahu a pozornosti zaměřené nejen na samotnou hudbu. Pro koncerty budou využity prostory, které architektonicky či atmosférou odpovídají programu, a umocňují tak zážitek posluchačů. Mottem 23. ročníku je příroda. Celý program a vstupenky najdete na webových stránkách. www.letnislavnosti.cz

KONFERENCE KONZERVÁTORŮ-RESTAURÁTORŮ

Metodické centrum konzervace Technického muzea v Brně ve spolupráci s Komisí konzervátorů-restaurátorů Asociace muzeí a galerií

ČR a Muzeem Vysočiny Třebíč pořádají jubilejní 30. ročník Konference konzervátorů-restaurátorů. Akce se koná 13.–15. září 2022 v Třebíči. Za cíl si klade prezentaci nových trendů a příkladů správné praxe v péči o kulturní dědictví.

www.mck.technicalmuseum.cz

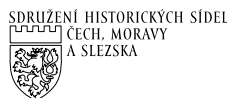
ICOM PRAGUE 2022

Mezinárodní rada muzeí ICOM zve zájemce na 26. generální konferenci ICOM do Prahy ve dnech 20.–28. srpna 2022. Muzejní odborníci z celého světa budou diskutovat nová témata a směřování muzejního oboru na další minimálně tři roky. Středem

zájmu bude síla, pozice a možnosti muzeí při budování svobodné, demokratické a vzdělané společnosti; reakce muzeí na výzvy a potřeby 21. století; schopnost vyrovnat se s dopady pandemie COVID-19, společenskými i ekonomickými. Zároveň budou představeny výsledky hledání nové definice muzea. www.prague2022.icom.museum

SPOLUPRACUJEME

ČASOPIS PROPAMÁTKY VYDÁVÁ OD ROKU 2012 INSTITUT PRO PAMÁTKY A KULTURU – NEZISKOVÁ ORGANIZACE, KTERÁ POMÁHÁ ŠÍŘIT OSVĚTU A PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE V PÉČI O PAMÁTKY. REDAKCE DLOUHODOBĚ SPOLUPRACUJE S ŘADOU VÝZNAMNÝCH OBOROVÝCH ORGANIZACÍ:

Archiv Českého výboru ICOM

GINA RENOTIÈRE NA MEZINÁRODNÍM SYMPOZIU ICOM 2021

Archiv Muzea umění Olomouc

DIAMANT OD VICTORA VASARELYHO

ROZHOVOR S GINOUE RENOTIÈRE

Proměna skrze dialog

Jak zní nová definice muzea? Co je jednou z hlavních výzev muzejních institucí pro 21. století? Do jaké míry se muzejnictví propojuje s virtuálním světem a novými technologiemi? Zeptali jsme se předsedkyně Českého výboru ICOM.

Praha letos hostí generální konferenci Mezinárodní rady muzeí ICOM. V čem tkví její význam pro české muzejnictví?

Mezinárodní rada muzeí ICOM (International Council of Museums) je jednou z nejvýznamnějších profesních organizací v oblasti péče o kulturní dědictví na světě. Se statutem konzultanta UNESCO byla založena roku 1946 a Československo bylo jedním ze 14 zakládajících členů. Za předsednictví profesora Jana Jelínka (1971–1977) byl založen Mezinárodní den muzeí, který se každoročně připomíná na celém světě. V roce 1974 byla přijata doposud platná definice muzea. První kandidaturu na pořádání generální

konference podalo Československo v roce 1962 a přesně po 60 letech se tato ojedinělá událost světového muzejnictví uskuteční v Praze. Celosvětové setkání umožňuje jednou za tři roky navštívit pořadatelskou zemi, načerpat inspiraci, vyměňovat si zkušenosti a nastavovat aktuální trendy a směry. Výrazný přesah letošního 26. ročníku tkví v hlasování o nové definici muzea, na které ICOM intenzivně pracuje již několik let. Její přijetí by symbolicky uzavřelo historický kruh, kdyby se tak stalo právě v Praze. Definice muzea ovlivňuje celou řadu legislativ po celém světě včetně mezinárodních úmluv. Pomůže nám hodnotit kulturu, kulturní dědictví a nasměruje vztah k muzeím a kultuře na další desítky let.

Jaké jsou stěžejní pilíře nové definice?

V tuto chvíli již známe díky pracovní skupině s názvem ICOM Define její finální podobu, o níž se bude hlasovat. Je výsledkem několikaletého úsilí a podle mého názoru tento návrh v rovnováze akcentuje stěžejní aktivity muzea – „zkoumá, shromažďuje, konzervuje, interpretuje a vystavuje hmotné i nehmotné dědictví,“ zároveň výstižně popisuje muzea jako instituce, které jsou „otevřené veřejnosti, přístupné a inkluzivní, podporují (rozvíjejí) rozmanitost a udržitelnost.“ Neopomínají ani podstatné cíle muzeí, která „fungují a komunikují eticky, profesionálně a za účasti komunit a nabízejí různé zkušenosti pro vzdělávání, zábavu, reflexi a sdílení vědomostí.“

TEXT JITKA SKOŘEPOVÁ
FOTO ARCHIV ČESKÉHO VÝBORU ICOM,
ARCHIV MUZEA UMĚNÍ OLOMOUC

Archiv Muzea umění Olomouc

ARCIDIECÉZNÍ MUZEUM OLOMOUC

Co potřebují současná muzea k tomu, aby se sama nestala expozicí? Jakou roli v tom může hrát moderní či současná architektura?

Transformací na muzea získaly interiéry hradů a zámků často nové funkce. Český výbor ICOM ve spolupráci se slovenskými kolegy připravuje vlastní panel na generální konferenci s názvem Hrad a zámek: Nová krev ve starých žilách. V něm se soustředí na různé přístupy – inovativní re-interpretaci sbírkového fondu, polemické zásahy současného umění nebo provokativní architektonické intervence v rekonstrukcích historických objektů. Panel bude prezentovat intervence současného umění a architektury na památkových objektech, v nichž se moderní střetává se starým a přesto, nebo možná právě proto dochází k syntéze a kontinuitě.

Čím a jak prolomit častý konzervativní přístup laické veřejnosti k neotřelým inovacím či provokativním návrhům? Příkladem může být plánované Středoevropské fórum Olomouc, které by mělo od roku 2025 prezentovat výtvarné umění střední Evropy.

Věřím tomu, že konzervativní přístup laické veřejnosti lze proměnit pouze dlouhodobým, trpělivým, osvětovým a soustředěným působením. Jsem přesvědčena, že dialog je jediná cesta, jak prolomit ledy. Jakákoli inovace je vlastně novým jazykem, předpokládá uplatnění nových měřítek a to vyžaduje absorpci a svůj čas. Vrátila bych

GINA RENOTIÈRE

- ▶ předsedkyně Českého výboru ICOM, zástupkyně ředitele Muzea umění Olomouc
- ▶ narodila se v Olomouci v roce 1966
- ▶ 1995–1997 podílela se na mezinárodních projektech v rámci AIAP – UNESCO v Paříži
- ▶ 1997–2001 zástupkyně ředitele a vedoucí kulturní sekce Českého centra v Paříži
- ▶ od roku 2004 působí v Muzeu umění Olomouc, kde od roku 2013 zastává pozici vedoucí odboru moderního a současného umění – Středoevropské fórum Olomouc
- ▶ zasloužila se o významné zahraniční akvizice (autorské knihy a tisky nakladatelství Rainer Verlag, díla světoznámých autorů jako Magdalena Abakanowicz, nejrozsáhlejší sbírky děl Victora Vasarelyho a další) pro Muzeum umění Olomouc

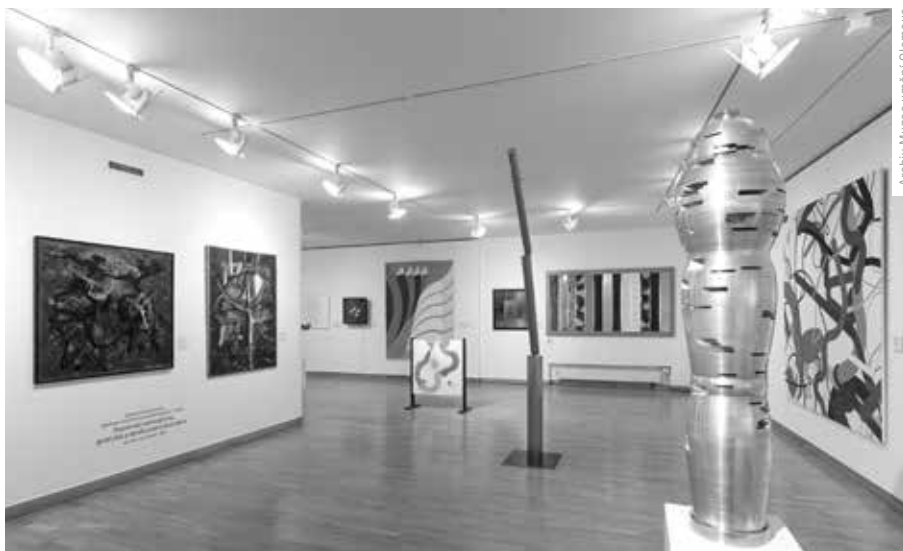
se přitom k paralele s mnohaletým hledáním a pilováním textu definice muzea, kdy absolutní podmínkou je udržet vlastní zájem o věc. Pro SEFO, Středoevropské fórum Olomouc, to naštěstí platí – má skvělý zainteresovaný tým lidí, který je sice různorodý, ale dokonale se doplňuje. A střední Evropa je sama o sobě vzrušující i mnoho-vrstevné téma. Zároveň bych také zdůraznila nutnost uchovat si zdravou perspektivu.

Jaký je současný typický návštěvník českých muzeí? Jak vypadá jeho ideální prototyp?

Neexistuje nic jako široká veřejnost nebo typický návštěvník. Každé muzeum, stejně jako každá jiná instituce má svoji návštěvníckou skupinu se specifickými očekáváními a potřebami. V muzejním prostředí se v posledních letech hodně akcentuje téma komunity a komunitní úloha muzeí a galerií. Když prodáváte nějaký produkt, musíte vědět, komu ho prodáváte – poznat svého zákazníka. Stejně tak muzea musí znát svého specifického návštěvníka. S jinými očekáváními chodí lidé do technického muzea a s jinými do galerie současného umění.

Proč lidé navštěvují muzea? Dokáží tyto instituce vycítit jejich zájmy a pružně na ně reagovat? Která muzea vás osobně oslovují či inspirují.

Muzeum je základem evropské kulturní tradice, pojímá minulost i budoucnost, kotví v přítomnosti, neustále se proto obnovuje, reviduje svoje přírůstky,

Archiv Muzea umění Olomouc

DOZNÍVÁNÍ SURREALISMU – GESTICKÁ A STRUKTURÁLNÍ ABSTRAKCE V MUZEU UMĚNÍ OLOMOUC

Archiv Muzea umění Olomouc

POHLED DO EXPOZICE ARCIDIECÉZNÍHO MUZEA OLOMOUC

pokouší a obrozuje vidění světa. Je to výjimečně problematický a komplexní mechanismus, který odráží lidský svět v malém. Těžko si bez něj umím svůj život představit. Moc ráda mám například Muzeum romské kultury v Brně – živé, živoucí, živelné. Velice se ale také těším na otevření nového Munchova muzea v Oslu. Je úžasné, jak pestrý je vlastně pojem muzeum. Důvodů, proč je navštěvovat, existuje nespočet. Osobně bych neopomíjela dokonce ani prosté pobývání v něm. Když si vybavím některé skupinky studentů, pro něž je muzeum pouhou kulískou k setkání během povinných prohlídek expozic, střet často laxního přístupu v podnětném prostředí může vykresat v návštěvnících velký zážitek a emoce.

Do jaké míry by se mohl návštěvník stávat aktivním účastníkem expozic ve smyslu koncepce, kterou upřednostňuje Vasarelyho Fondace a která je založena na velkých otevřených sálech bez rozdělovacích příček s možností být exponátům co nejvíce nablízku a volně se pohybovat v prostoru?

Na aktivizaci a začlenění návštěvníka dobré muzeum staví vždy. Míra rovnováhy mezi jednotlivými rolemi a funkcemi, které pobyt v muzeu evokuje, je ale komplikovaná a pro každý typ zkušenosti i instituce je třeba volit specifický přístup. Reflexe volného umění přece jen předpokládá jiné strategie než například přírodovědná sbírka. V současné době pozorujeme zdánlivě protichůdný jev – na straně

jedné vzrůstá poptávka po odbornosti profesionálů, na druhé klesá úroveň všeobecné vzdělanosti. Napravení tohoto poměru je jednou z výzev muzeí 21. století. A velice úzce s tím souvisí právě pozice návštěvníka uvnitř instituce.

Kde vidíte hranice v používání nových technologií v muzejnictví?

Nové technologie nemají žádné hranice, respektive se tak rychle posouvají, že vlastně neexistují. Prakticky na každou lidskou činnost existuje nějaké technické řešení, které ji usnadňuje, zefektivňuje nebo zpřístupňuje. V expozicích jsou k dispozici mnohé audiovizuální prvky, dokonce virtuální realita, používáme technologie k většímu bezpečí návštěvníků i sbírek, máme 3D tiskárny, supermoderní scannery k digitalizaci předmětů a tak dále. V současnosti se vedou diskuse o ztrátě autenticity předmětů jejich převedením do virtuálního světa, nicméně autenticita je hodnota, která se nedá nahradit.

V čem spočívají klady a záporny virtuálního zpřístupňování muzeí?

Musíme reflektovat potřeby společnosti, která za posledních 30 let výrazně proměnila svůj vztah k řadě věcí. Muzea nemohou stát stranou a tvářit se, že okolní vývoj se jich netýká. Jak už jsem říkala, muzeum musí znát potřeby svého návštěvníka, protože bez toho do muzea nepůjde. A pokud ale do muzea půjde virtuálně, bude to proto, že je to pro něho standard, že takto

navštěvuje své přátele, svého lékaře, knihovnu – proč tedy ne muzeum?

Jakou roli sehrávají muzea v budování občanské společnosti?

Zásadní! Učit se dějinám vlastním i těm vzdáleným je klíčem k pochopení současnosti. Zároveň je to ale také jediný způsob, jak chod vlastních dějin změnit. Bez muzeí bychom byli odkázáni na nehmotné, na informace, na data. Lidská zkušenost je ale nejen o nich – potřebujeme smyslové podněty, potřebujeme krásu, potřebujeme „věci“. Lidský svět je světem věcí a vazeb mezi nimi. Jen tímto způsobem si lze uvědomit, že je zároveň součástí většího spektra. A toto uvědomění je také podstatou občanské společnosti. Byla bych jen ráda, pokud by se nám podařilo překonat koncept úzce zaměřeného či do sebe uzavřeného „národního“ muzea a naopak posílit jeho kritickou a diskuzní rovinu.

Které muzeum či galerie vám, ať už v Česku, nebo v celosvětovém měřítku, učarovaly?

Nechci jmenovat jednu instituci, ale vyzdvihnout určitý typ „universalmusea“ – muzea vlastivědného. Myslím, že je to poslední platforma, na které lze pozorovat živé úsilí o komplexní uchopení světa. Navíc jde většinou o instituce spojené s malou komunitou reflektující regionální kontext. Všichni přitom víme, jak úzký vztah mezi malými a velkými dějinami je, jak velice spolu souvisí mikro- a makroskopické měřítko. ■

Kristýna Kňákal Brožová

SECESNÍ KAVÁRNA UNION V ČESKÉ LÍPĚ

Vít Černý

V ROCE 1999 ZÍSKALA TEHDEJŠÍ REKONSTRUKCE KAVÁRNY UNION CENU ČASOPISU STAVITEL ZA ARCHITEKTONICKÝ DETAIL.

ZAJÍMAVÉ REKONSTRUKCE

Památky s vůní kávy

Měl by někdo chuť na dobrou brazilskou kávu? Tahle věta z filmu Kulový blesk se mnoha lidem vybaví, když někdo zmíní tento celosvětově oblíbený nápoj. Kavárenství má velmi dlouhou historii i v Česku. Pojďme společně navštívit několik zrekonstruovaných objektů provoněných kávou.

V Evropě sahají počátky kavárenství do 17. století. Podle některých historických pramenů rozšířili oblibu kávy do střední Evropy Benátčané. Druhý významný proud přinesl kávu z Nizozemska a Anglie. Na našem území vznikly první kavárny v Brně a v Praze na počátku 18. století. U nás i ve světě byly vyhledávány jako centra kulturního života. Stávaly se místem společenského dění, zábavy a často stály u přelomových událostí. Například v pařížské kavárně Grand Café byli

návštěvníci svědky prvního promítání filmu bratří Lumiérů. Prostředí také inspirovalo mnohé umělce, ovlivnilo tvorbu slavného malíře Henriho Toulouse-Lautreca nebo motivovalo Johanna Sebastiana Bacha, který k počtům tohoto nápoje složil Kávovou kantátu.

Kavárny lze nalézt v objektech, které byly tomuto účelu zasvěceny od samého počátku nebo se jimi staly až mnohem později v rámci různých přestaveb a změn dispozic již existujících budov. Společně nahlédneme do tradiční kavárny v secesním stylu v České Lípě, do kavárny, která vznikla z hospodářského dvora v Noutonicích, a do horské kavárničky v Dolní Branně v Podkrkonoší, jež je součástí Lyžařského muzea.

Kavárna Union v České Lípě

Kavárna Union, jedna z nejkrásnějších a nejvýstavnějších secesních staveb v České Lípě, se nachází v samém centru města. Třípatrová budova je zakončena věžičkou s tzv. lucernou. Po stranách zaobleného nároží vystupují arkýře, mezi nimiž tvoří v prvním a druhém patře spojovací prvek balkony s kovovým zábradlím zdobeným secesními ornamenty. V přízemí jsou celkem tři vstupy do budovy – dva po stranách a jeden v centrální části nároží.

Rohový dům na konci pěší zóny na křižovatce ulic Jindřicha z Lipé a Sokolské byl postaven v letech 1906–1907

TEXT DAGMAR KOŽELUHOVÁ,
JITKA SKOŘEPOVÁ
FOTO KRISTÝNA KŇÁKAL BROŽOVÁ,
VÍT ČERNÝ, ALEX SHOOTS BUILDINGS,
LENKA RENNEROVÁ

Vit Černý

DETAIL OSVĚTLENÍ V KAVÁRNĚ UNION

Alex Shocks Buildings

BUDOVA PŮVODNÍHO STATKU V NOUTONICÍCH SE PROMĚNILA NA KAVÁRNU U ŽLABU. POLOVEŘEJNÝ PROSTOR DVORA TAK SUPLUJE ROLI NEFUNKČNÍ NÁVSI.

českolipskou architektonickou kancelář Otto John & Josef Jisba, která byla zároveň investorem stavby. Do provozu byla kavárna uvedena na začátku srpna 1907. Nacházela se v prvním poschodí, přízemí mělo být vyhrazeno pro obchody, ale několikrát změnilo využití – od kina po železářství. Od roku 1958 je objekt zapsanou kulturní památkou.

Budova od 80. let výrazně chátrala, jejímu stavu nepomohla ani privatizace v roce 1991. Město ji do svého majetku získalo v roce 1997 a kompletně ji zrekonstruovalo. Veřejná soutěž na celkovou rekonstrukci byla vysána v červnu 1997, v říjnu 1997 byla uzavřena smlouva s vybraným dodavatelem, kterým byla firma LUHOV, a. s. Jednalo se o kompletní rekonstrukci, která zahrnovala opravy střechy, výměny oken, dveří, podlah a štukové výzdoby. Město tehdy stála rekonstrukce 17 milionů korun a trvala více než rok. V roce 1999 získala rekonstrukce kavárny Union Cenu časopisu Stavitel za architektonický detail, protože se podařilo citlivě zakomponovat souborné řešení historických i současných detailů ve slohovém prostoru i návazném zázemí.

V dalších letech začalo zatékat střechou a bylo nutné ji opravit. Zároveň musela být rekonstruována i fasáda, která byla poškozena právě kvůli děravé střeše. Na opravy střechy a fasády vyhláškou město opakovaně od roku 2017 soutěž, ale dlouho nemohlo najít

dodavatele. Až po dvou letech, v roce 2019, se úspěšně podařilo vysoutěžit firmu, která opravila alespoň střechu, aby se fasáda dále neničila. Akci měl na starosti David Blažej z firmy PROREKO. Cena byla vyčíslena na 2,6 milionu korun. Střecha byla rekonstruována v létě 2019.

Město dál usilovalo o obnovu poškozené fasády. Až na jaře 2021 se v rámci soutěže nakonec podařilo vybrat firmu a začít s opravami. Fasádu rekonstruovala firma COR INTERIORS, s. r. o. Náklady dosáhly výše 3,4 milionu korun. Původně měly být veškeré práce hotovy do podzimu 2021, ale během obnovy se ukázalo, že poškození fasády je mnohem závažnější, než se předpokládalo. Firma proto zrestaurovala pouze severní, západní a jižní stěnu.

Na straně do Sokolské ulice se v současnosti dokončuje nátěr. Na rekonstrukci fasády na východní straně, tedy směrem do ulice Jindřicha z Lipé, bude muset město vyhlásit soutěž samostatně. Z toho důvodu je okolo kavárny opět lešení, aby se dokončil zmíněný nátěr do Sokolské ulice, a východní stěna je opatřena ochrannou sítí proti opadávání omítky.

Kafé U Žlabu v Noutonicích

Severozápadně od Prahy se nachází mnoho obcí, které se postupně začínají probouzet k životu. Jednou z nich jsou Noutonice. Blízkost hradu Okoř,

romantická krajina, ale i dostupnost hlavního města jsou výborné výchozí podmínky, jak do obce přitáhnout nové obyvatelé i turisty.

V místě se ale dlouho nenacházel objekt, kde by se dalo neformálně posedět, popovídat si, příjemně se občerstvit, zastavit se a odpočinout si. Současní majitelé se rozhodli budovu, která byla po generace využívána jako statek, změnit na kavárnu. V minulosti byl součástí areálu i historický špejchar. Barokní dům se v mapách objevuje již v 18. století, kdy obec sloužila jako zásobárna jídla pro nedalekou Prahu. Původně byla stavba využívána také jako správní areál, bydleli v něm zaměstnanci, jež spadali pod Trojanův mlýn u hradu Okoř.

Historická budova původního statku navazuje na kavárnu s dvorem a na přilehlý jezdecký areál. Poloveřejný prostor za vraty bývalého statku supluje roli nefunkční návsi. Dvůr je vytyčen žulovou zádlažbou a důležitý prvek představuje vzrostlá lípa, kolem které se odehrává neformální život kavárny. Koňské stáje pak dokreslují atmosféru venkovského stavení.

Na realizaci projektu se podílela architektonická kancelář OBJEKTOR ARCHITEKTI – Václav Šuba, Jakub Červenka a Tereza Scheibová. Vnitřní dispozice nedoznala mnoha změn. Přibyla hmota zázemí pro zaměstnance, která se do stávajícího domu již dispozičně nevešla. Působivé prostory byly očištěny

Alex Shoots Buildings

PROMĚNU NOUOTONICKÉHO STATKU NA KAVÁRNU PROJEKČNĚ NAVRHLA ARCHITEKTONICKÁ KANCELÁŘ OBJEKTOR ARCHITEKTI.

Alex Shoots Buildings

INTERIÉR SE POSTUPNĚ ZABYDLUJE PROVOZOVATELEM.

od nánosů času. Interiér se postupně zabydluje provozovatelem. Důležitým funkčním prvkem pro obsluhu dvora byl návrh nového otvoru výdejního okna. „Investor nechtěl primárně nikterak zasahovat do nosných částí domu. Přesto se nám podařilo prosadit okno v místě výčepu. Při realizaci jsme zjistili, že se v zamýšleném místě okno historicky nacházelo. V době pandemie pak toto výdejní okénko drželo celý podnik nad vodou,“ přibližuje okolnosti rekonstrukce Jakub Červenka. Zároveň všem majitelům historicky hodnotných budov vřele doporučuje provést stavebněhistorický průzkum: „V našem případě jsme průzkum k dispozici neměli a částečně jsme si jej pak tvořili za pochodu.“

V budoucnu se předpokládá také revitalizace přilehlého jezdeckého areálu a dalších staveb.

Kavárna v Muzeu lyžování v Dolní Branné

Historie roubenky čp. 1 sahá čtvrt tisíciletí do minulosti. Je postavena v tradičním krkonošském pozdně barokním slohu. Původně sloužila jako škola až do roku 1877. V dalších 150 letech v ní byla fara, ale také trafika nebo například školní družina. Obec ji získala do vlastnictví v roce 2015 od majitelů, kteří ji využívali jako rekreační objekt, a rozhodla se ji rekonstruovat na muzejní budovu spojenou s kavárnou.

Rekonstrukce stála přibližně 15 milionů korun a obec Dolní Branná ji financovala ze svých zdrojů. Náročnost přestavby spočívala v tom, že podle prvotních odhadů mělo být v roubence vyměněno jen několik trámů, ale nakonec obnova trvala i s technologickou přestávkou od roku 2017 do roku 2022. Jednalo se o vytvoření přesné repliky. S opatrností se rozebraly všechny trámy, zdokumentovaly a vytvořily se kopie. Veškeré linie trámů a střecha na sebe přesně navazují a není patrné, že se jedná prakticky o novostavbu, v níž se podařilo s citem skloubit typickou krkonošskou roubenku s modernější a netradičně pojatým interiérem a expozicí historických lyžařských předmětů.

Interiér navrhl architektonický a stavební ateliér A177. Na plánování muzejní expozice se podílel místní učitel a trenér lyžařů Aleš Suk, jehož celoživotní sbírka je zde umístěna. Všechny předměty však vystaveny nejsou, počítá se po nějakém čase s obměnou exponátů.

Lenka Rennerová

První nadzemní podlaží tvoří rámec expozice. Ve vstupní hale se nachází interaktivní stojan, kde si každý může zapůjčit kompletní historickou výzbroj, a dokonce ji v zimních měsících vyzkoušet na svahu za muzeem. Schodiště vedoucí do druhého patra lemují kolekce představující vývoj běžeckých lyží za posledních 70 let. Největší místnost pod střechou nabízí přednáškový a promítací prostor s kapacitou 40 diváků. Předpokládá se zde instalování výstav, pořádání přednášek, besed a koncertů.

Suterén, původně sklep a chlév, byl upraven do podoby muzejní kavárny, která má kapacitu 22 osob. V prostoru je zachována klenba, původní cihly, pískovcové průchody a pískovcové schodiště, které spojovalo obytný prostor, v němž je nyní muzeum, s chlévem. V současné době jsou kavárna a muzeum odděleny pochozím sklem. Úplné otevření kavárny pro veřejnost se plánuje ještě letos, tedy do konce roku 2022.

www.mucl.cz | www.objektor.cz
www.muzeumlyzovani.cz

Zajímají vás REKONSTRUKCE?

Na portálu PROPAMÁTKY
najdete řadu článků:

www.rb.gy/lh9qv7

Lenka Rennerová

VÝSLEDKEM REKONSTRUKCE PŮVODNÍ BAROKNÍ ROUBENKY ČP 1. V DOLNÍ BRANNÉ JE JEJÍ PŘESNÁ REPLIKA.

Lenka Rennerová

POHLED DO EXPOZICE MUZEA LYŽOVÁNÍ

ZEPTALI JSME SE

Jaká jsou specifika obnovy historických objektů na kavárny a rady pro jejich otevření?

DANIEL KOLSKÝ, architekt, spolumajitel **mamacoffee, s. r. o.**

Ještě před několika lety bylo snem mnoha lidí otevřít si vlastní kavárnu. Četl jsem tehdy výzkum jedné banky, podle kterého chtělo svou kavárnu provozovat závratně vysoké procento lidí. Tenhle romantický pohled vzal částečně zaskvě během covidu, ale přesto nové kavárny vznikají, místa se obnovují a Česko se postupně stalo kavárenskou i kávovou velmocí. Nechci se rozepisovat o různých přípravách kávy nebo o filozoficko-chuťových preferencích jednotlivých z nás. To nechávám na každém ze čtenářů a čtenářek; obecně chuť je tak individuální, že nemůže být univerzální odpověď. Já mohu jen doporučit: Užijte si kávu nebo čaj, jak vám chutná, ale především s lidmi, které máte rádi.

A jak vnímám kavárny v kontextu památek? Kavárna je ze své podstaty jakýmsi poloveřejným prostorem. Prolíná se v ní velká řada různých potřeb i oborů – od architektury, designu a grafiky přes znalosti technologií, samozřejmě gastronomie, chemie a fyziky, práva, ekonomie a v neposlední řadě i psychologie.

To vše dělá z provozování kavárny poměrně komplexní činnost a z podstaty týmovou práci. Při tak složitém vstupním nastavení se tedy dá předpokládat, že provozovatelé si budou chtít co nejvíce usnadnit život a udělat vše co nejpraktičtěji a nejjednodušeji. Jenže kavárna, to je především hodně práce s lidmi a tam se výrazně komplikuje naplnění „prakticky“ a „jednoduše“. Kavárna je také místo, kde se máme cítit dobře, kam rádi chodíme a kde opět rádi potkáme naše milé. Jak tedy udělat takovou kavárnu, což samo o sobě není jednoduché, navíc v místě, které je památkou? Historické domy v sobě nesou záznam předchozích let a života – v dobrém i zlém – a pokud dobře pracujeme s měřítkem a typologií, můžeme vytvořit zcela unikátní místa, kde se lidé cítí dobře. Někdy jsou to malé věci, které vzájemně příkře kontrastují – například v barokním prostoru znějící plytká hudba proložená reklamními bloky komerčního rádia. Může to být, a pro mě osobně to nejčastěji je, personál, který má bohužel i schopnost odradit hosty od delšího setrvání v kavárně, než je nezbytné. Památky vždy kolem sebe vytváří důležitou komunitu, bez níž je většinou nedejpravdu spravovat. Totéž platí pro kavárny a právě během covidových let se ověřilo, že komunita dobrých lidí je zcela zásadní. Samozřejmě každá památka má různé možnosti využití i limity, na které může kavárna narážet – především z hlediska hygieny, technolo-

gií, ale i typologie a dalších potřeb může docházet k určitým konfliktům. Rozličné krásné realizace z posledních let ukazují, že se s těmito výzvami dá zajímavým způsobem pracovat a některé využít i jako určité přednosti.

Pokud tedy máte pocit, že byste si chtěli otevřít kavárnu, a to v památkově chráněném objektu, mám pro vás několik drobných rad.

Rada 1: Vždy je zábavnější do kaváren chodit s přáteli než je provozovat.

Rada 2: Pokud přesto chcete provozovat tu „svou“ kavárnu, bude to znamenat být k provozu blíže připoután/a.

Rada 3: Pokud ani tak vás tato myšlenka neopustila, vezměte si hezký zápisník a rozjeďte se po památkách, ve kterých jsou kavárny, hospůdky, pivovary nebo jiná místa, kde se lidé rádi scházejí. Zapisujte si do deníku vše o tom, co vás bavilo, co vám udělalo radost, od malých po velké věci. Proč jste se tam cítili dobře a co nebo kdo tomu nejvíce pomáhal. Pak si sedněte a najděte tým lidí, který přesvědčíte o svém snu – využít památku na budoucí kavárnu.

Přeji hodně štěstí i sil a dejte vědět, velice rád se podívám do další krásné kavárny, o to raději, pokud bude v některé z památek.

ANKETA

Hmotná kultura a umění nám dávají kořeny

Muzea a galerie jsou nedílnou součástí kulturního života vyspělé společnosti. Spoluvytvářejí její historii, udržují tradice, chrání dědictví a umělecká díla. Jakou roli by měly zastávat ve 21. století? Nejedná se jen o výkladní skříně minulosti, na které sedá prach? Nestávají se samy tak trochu exponáty? Nebo se umí pružně přizpůsobovat vývoji a potřebám současnosti?

Jaký význam mají muzea a galerie pro 21. století? Které konkrétní příklady vás oslovují či inspirují?

RUDOLF KASPER

TRUTNOVSKÝ PODNIKATEL,
OBNOVUJE HISTORICKÉ OBJEKTY

V celém světě muzea a galerie přitahují pozornost návštěvníků – turistů i rezidentů. Velké procento těchto návštěvníků jsou mladí lidé, jsem přesvědčen, že vliv kvalitního umění na generace je velmi významný. Hezké je, že mnohé z těchto institucí sídlí ve výjimečných architektonických stavbách, které návštěvníky rovněž lákají. Vždy jsou tyto instituce významným přínosem pro dané město či region.

Podobně jsme přistoupili k našemu zámeru v Trutnově. Rozhodli jsme se revitalizovat a zrekonstruovat budovy bývalé parní elektrárny EPO1 z roku 1912 na Centrum současného umění EPO1. Tento velký projekt je pro nás pokračováním našeho zájmu o umění a kulturu, galerie navštěvujeme již desítky let. Nechceme se s nikým srovnávat a soupeřit, náš projekt jsme koncipovali tak, aby zapadal do našich představ, respektoval geografickou polohu EPO1 a důkladně jsme zvážili jeho potenciál pro návštěvníky. Velmi důležité však je, že nám tento neziskový projekt dělá a věříme, že bude dělat i po zbytek života velkou radost a nabíjí nás energií.

ALICJA KNASTR

GENERÁLNÍ ŘEDITELKA
NÁRODNÍ GALERIE PRAHA

Ve 21. století, po pandemii COVID-19 a během války na Ukrajině, vidíme, jak křehký může být svět hmotného dědictví. Přesto je to hmotná kultura a umění, co nám dávají kořeny a referenční body k tomu, co se nyní odehrává. Když se ohlédneme za díly, která vytvořily předchozí generace navzdory válkám, genocidám a katastrofám, cítíme určitou úlevu, že nejsme jedinou generací v historii, která čelí problémům. To nás učí, že musíme udělat vše pro to, abychom kulturní odkaz ochránili pro budoucí generace.

Na začátku 21. století vidíme, že se mění způsob, jakým přistupujeme ke sbírkám v muzeích a galeriích. Nebojím se rychlého rozvoje digitální kultury. Pevně věřím, že muzea a galerie musí změnit způsob sběratelství. Je na nás, jak využijeme tuto příležitost udržet si ve světě kultury význam.

IRENA CHOVANČÍKOVÁ

PŘEDSEDKYNĚ ASOCIACE MUZEÍ
A GALERIÍ ČESKÉ REPUBLIKY, Z. S.

Jelikož jsou muzea běžnou součástí mých dnů i mojí láskou, objektivní pohled to prakticky vylučuje. Ale tak je tomu u všech, kteří se oborem nechali chytit. Muzea nejsou jen pasivními strážci paměti, ale i jejími tvůrci, neboť zanechávají svědectví o současnosti. Z principu jsou zdravě konzervativní vůči změnám, už jen z toho důvodu, že působí proti přirozenému procesu zániku věcí. Jejich role se ale vlivem prostředí proměňuje.

Atypická doba nabízí vždy spoustu podnětů. Muzea se často stávají aktéry mezioborových či veřejných aktivit a v jejich výsledku vznikají výstavy a publikace, ale také zachráněné kulturní dědictví či přírodní bohatství. Velkou inspirací jsou pro mě projekty v Národní soutěži muzeí Gloria musaealis. S mnohými z nich se lze seznámit fyzicky, na stránkách soutěže je pak jejich kompletní dokumentace. Laik by mohl být v dobrém smyslu překvapen, co vše se v muzeích najde, co v nich lze dělat. Aniž si to mnohdy uvědomujeme, muzea mají schopnost dělat svět kolem nás lepším.

ČESTMÍR VANČURA

MAJITEL ZIKMUNDOVY VILY,
PŘEDSEDA NF ZIKMUNDOVA VILA

Bude zajímavé, co z odpovědí zůstane na jeho konci.

Děje se toho až příliš. Kupíme obrovské množství informací, děl i artefaktů. A co s tím vším? Tím se vlastně také trápíme, navíc ne vše, co my dnes považujeme za umění, v budoucnu jako hodnotné obstojí. Soudíme například, že potřebujeme být srozumitelní nejenom svému těsnému okolí. Proto je potřeba věci stavět do kontextů, otevírat zasuté vazby a objevovat nové vztahy, jen potom můžeme ve společnosti vyvolávat náboj.

Jako soukromý sběratel i já obdivuju třeba paní Medu Mládkovou. Ale vlastně každého, kdo se dokáže o svoji sbírku postarat a připravit ji na její novou existenci. Je to náboj, který stojí spoustu energie, ale zase ji spoustu vyzažuje – jedinci, komunitě, společnosti.

Milan Škobrtal

V SÁLE PŘEDKŮ ZÁMKU VRANOV NAD DYJÍ SE DRONY ZAMĚŘILY NA STATICKÉ PORUCHY A DEFEKTY MALBY.

Vít Krátký

V KOSTELE SV. MOŘICE V OLOMOUCI

PROJEKT

Drony v památkách

Mapování exteriérů i interiérů historických objektů usnadňují, zpřesňují a zlevňují drony. Jejich zapojením se zabývá projekt Dronument, v němž spojili síly zástupci Českého vysokého učení technického v Praze a Národního památkového ústavu.

„Hledali jsme aplikace, kde je vhodné nasazovat robotické technologie, a právě mapování historických objektů se nám zdálo ideální i z pohledu využití výzkumu spolupracujících robotů,“ říká Martin Saska, zástupce ČVUT v Praze.

„Z pohledu památkové péče se drony jeví jako velmi užitečný nástroj zvláště pro inspekci konkrétního místa, kam je potřeba zaletět například

jednou za rok nebo i častěji. Společným dialogem, návštěvami rozdílných objektů se zvláštními potřebami a zapojením dalších různých odborníků se posléze spolupráce rozvíjela a úkoly se množily,“ doplňuje za řešitele projektu ze strany Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Olomouci Sandra Kolářová, tisková mluvčí.

U dokumentace interiérů převážně sakrálních staveb si byli odborníci vědomi nutnosti vhodného osvětlení. První pokusy ukázaly, že zdroj světla nesený dronem s kamerou je nedostatečný. Proto se nasazuje i druhý dron, který scénu přisvětluje z boku. Stejný postup při dokumentaci využívají i pracovníci památkové péče. „My jsme schopni tyto situace díky dronům zrealizovat i vysoko ve vzduchu, kam by se lidé obtížně dostávali nebo by se musela stavět nákladná lešení. Navíc nasnímáný prostor je tak daleko rychlejší,“ zmiňuje výhody nových technologií Martin Saska.

Na žádost restaurátorů vyzkoušel tým projektu Dronument i létání za tmy pro fotografování pod UV nasvícením. Hledal též řešení odběru vzorků za letu nebo způsoby připevňování měřících zařízení ve výškách a jejich opětovné snesení na zem. Zároveň se snažil umístit kameru na vrchol dronu tak, aby směřovala nahoru a mohla zblízka dokumentovat například klenbu, což je velmi složitý úkol. „Téměř s každým objektem přišel nový nápad. Jiné po-

TEXT ZBYNĚK KONVIČKA
FOTO MILAN ŠKOBRTAL, VÍT KRÁTKÝ,
MICHAELA ČADILOVÁ, PAVEL PETRÁČEK

Michaela Čadilová

SNÍMKOVÁNÍ RONDELU NA ZÁMKU V JINDŘICHOVĚ HRADCI

žadavky na dokumentaci klade tmavý středověký kostel a jiné zase bohatě a složitě modelovaný vysoký barokní prostor," upřesňuje Sandra Kolářová.

První nasazení dronů se uskutečnilo před sedmi lety při mapování interiéru kostela sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí v Praze. Odborníci z ČVUT pro toto testovací nasazení použili systém, který tehdy ještě neobsahoval žádné bezpečnostní prvky, a drony museli pečlivě sledovat bezpečnostní piloti, jež mohli řízení kdykoliv převzít. To se i několikrát stalo, což vedlo k dovyvinutí celého systému.

Spolupráce obou institucí probíhá zpravidla tak, že Národní památkový ústav vybere vhodné objekty, u kterých by při jejich skenování a dokumentaci mohly být drony užitečné a zároveň je v nich bezpečně létat. Pokud jim zástupci z ČVUT tento předpoklad potvrdí, nasnímají nejprve konkrétní objekt pozemním 3D skenerem a vytvoří trojrozměrný model památky. Zástupci památkové péče v takto získaném trojrozměrném modelu vyznačí místa, kde je třeba fotografovat nebo provést jiné senzorické měření.

Body se posléze nahrají jako vstup do plánovače letu a ten vytvoří optimální trajektorii. „Při sestavování plánu se snažíme dosáhnout minimální doby letu s ohledem na omezenou kapacitu baterií. Trajektorie letu musí být navíc nastavena v dostatečné vzdálenosti od překážek objektů. Bezpečnost je

Pavel Postráček

DRONY DOKUMENTOVALY TAKÉ INTERIÉRY KOSTELA SV. JAKUBA VĚTŠÍHO A SV. ANNY VE STARÉ VODĚ U MĚSTA LIBAVÁ.

v těchto prostorách vždy na prvním místě. Dron nesmí za žádnou cenu poškodit často nesmírně cenné vybavení památek ani stavbu samotnou," zmiňuje další úskalí používání dronů Martin Saska.

Po schválení trajektorie proletí dron zcela sám bez jakéhokoliv pilota interiérem a nasnímá požadované údaje u vybraných míst. Průběh letu mohou robotici z ČVUT a zástupci z Národního památkového ústavu sledovat na monitoru v reálném čase. Tato robotická mise může být samozřejmě v jakýkoliv okamžik přerušena a dron je navedený na bezpečné přistání. Může se pak zkontrolovat kvalita nahraných dat, a pokud záznam nemá požadovanou kvalitu, lze let velmi jednoduše a přesně zopakovat.

Jedním z hlavních cílů řešitelů projektu Bezpečné snímání historických objektů bezpilotními helikoptéry – asistivní technologie, metodika a využití v památkové praxi v programu Ministerstva kultury České republiky na podporu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI II) bylo pomocí technologií levněji a rychleji zprostředkovat pohledy do míst, která nejsou běžnými prostředky dosažitelná vůbec nebo složitě, případně pomocí mobilních konstrukcí. „Využití dronů současně zajišťuje nové úhly pohledů na objekt a ty často vyvolávají nové otázky, ať už badatelské, nebo v přístupu péče o památku," oceňuje inovativní projekt

mluvčí Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Olomouci Sandra Kolářová.

Výstupy z mapování památek prostřednictvím dronů poskytují podklady nejen pro obnovu historických staveb, ale současně vizuálně velmi atraktivní materiál, který poutá pozornost i laické veřejnosti. To se dá využít například pro finanční sbírky na obnovu památek nebo třeba pro edukaci.

Všechna místa, která tým projektu Dronument navštívil a kde prováděl snímkování, byla buď ve fázi příprav obnov, nebo se o nich v kratším či delším horizontu uvažovalo. Veškeré výstupy jsou archivovány a bývají zpravidla předávány jako dokumentace správci objektu. V nejbližší době se drony vydají znovu pracovat na mapování plumlovského zámku, o kterém se bude točit současně i dokument, podobný filmu o kostele sv. Mořice v Olomouci.

„Na počátku řešitelé projektu žasli, že je dron schopen z nějakého místa přinést fotografii. O dva roky později přišel dotaz od restaurátora, zda by dron mohl získat vzorek omítky, což bylo na začátku celé spolupráce naprosto nepředstavitelné. Nicméně za léta praxe se dají možnosti dronů označit za téměř neomezené," uzavírá za řešitele projektu ze strany olomouckého pracoviště Národního památkového ústavu Sandra Kolářová. ■
www.dronument.cz

VĚŽ BUDE SLOUŽIT JAKO VYHLÍDKOVÝ BOD S DALEKÝM VÝHLEDEM NA ŠUMAVU A NEJVYŠŠÍ VRCHOL NOVOHRADSKÝCH HOR – KAMENEC.

KONSTRUKCE NOSNÉHO HRÁZDĚNÍ, POSTUPNÉ PROVÁDĚNÍ VYMAZÁVKY STĚN – EXTERIÉR

TIP

Hrázděná nástavba tvrze Tichá

Tvrz Tichá v jižních Čechách prošla technicky zajímavou rekonstrukcí – třetí patro kamenné věže získalo novou nástavbu. Jedná se o hrázděnou konstrukci obvodových a nosných stěn za použití tradičních postupů a materiálů. Iniciátorem je spolek Hrady na Malši.

Tvrz je součástí skupiny Hrady na Malši, kam kromě ní patří hrady Pořešín, Velešín, Louzek a Sokolčín. Tvrz se nachází v okrese Český Krumlov poblíž Dolního Dvořiště těsně u hranice s Rakouskem.

Historie tvrziště a věže

První písemná zmínka pochází z roku 1360, ale archeologické nálezy doklá-

dají vznik už ve 13. století. Věž dominovala někdejšímu tvrzišti. Podle vnitřní dispozice nesloužila k bydlení. Archeologický výzkum potvrdil existenci dalších objektů v areálu, které byly pravděpodobně obytné. V roce 2011 byla odkryta dvě sklepení a základy takzvaného Rožmberského paláce.

V roce 1952 se lokalita ocitla uvnitř hraničního pásma. V 90. letech vlastnili areál noví majitelé, kteří se sanací objektů vůbec nepočítali. Roku 2004 založil místní patriot Radek Kocanda spolek Hrady na Malši a pokoušel se s majiteli dohodnout pronájem, případně odkup tvrze. Areál se zatím proměnil v černou skládku s ekologickou zátěží. Obrat se podařil v roce 2007, kdy se partnerem spolku a spolumajitelem tvrze stala obec Dolní Dvořiště. Ta v roce 2018 prodala spolku i svůj podíl, takže spolek je nyní jediným vlastníkem.

Oprava a zajištění věže

Práce na sanaci tvrziště byly zahájeny likvidací skládek, odstraněním ekologické zátěže a náletových dřevin a hrubými úpravami terénu. Bylo provedeno polohopisné a výškopisné zaměření tvrziště a fotogrammetrie věže. Současně po dobu 10 let probíhal archeologický průzkum vedený profesorem Tomášem Durdíkem. Sanační práce se zaměřily především na kamennou věž. Z koruny zdiva bylo nutné odstranit mnohaleté vzrostlé náletové dřeviny. Záměrem opravy bylo statické zajištění – dozdění a oprava zdiva za

TEXT BOHUSLAV VYKOUK,
JITKA SKOŘEPOVÁ
FOTO HRADY NA MALŠI, Z. S.

STAV KAMENNÉ VĚŽE PŘED REKONSTRUKCÍ SE VZROSTLÝMI NÁLETOVÝMI DŘEVINAMI

VĚŽ S DOKONČENÝM ZASTŘEŠENÍM DLÁTKOVOU STŘECHOU KRYTOU VLAŠSKÝM ŠINDELEM

SOUČASNÝ STAV VĚŽE S HRÁZDĚNÝM PATEM A NOVÝM ZASTŘEŠENÍM

použití místního kamene ze zbytků okolních objektů, které v hraničním pásmu zanikly. Dále bylo plánováno zřízení nových dřevěných trámových stropů a schodiště a následné zastřešení věže. Nový směr rekonstrukčních prací vznikl při úpravě zdiva koruny, kde byly nalezeny zlomky kachlů. Ty napovídaly, že zde pravděpodobně bylo třetí obytné patro.

Návrh hrázděného patra

Předpoklad existence obytného patra stanovil nový směr realizace rekonstrukce. Vzhledem k absenci historických pramenů byla ustavena odborná komise pro vypracování vědeckého historického návrhu nástavby věže. V čele komise stál Tomáš Durdík se spolupracovníky – architekty Petrem Chotěborem, Vítem Mláčovským, Františkem Kašičkou, tesařským mistrem Petrem Růžičkou, Radkem Kocandou a dalšími. Vznikl návrh inspirovaný tvarem věží u tvrže Kestřany a hradů v Německu. Navrženo bylo patro hrázděné konstrukce o výšce 3,25 metru zastřešené dlátkovou střechou výšky 8 metrů s krytinou z dřevěného šindele. Patro je rozděleno na dvě poloviny – část obytnou obloženou dřevěným táflováním z důvodu tepelné izolace a část užitkovou bez obkladu. V obytné bude umístěna replika středověkých kachlových kamen s dýmníkem realizovaná keramikem a hrnčířem Petrem Volfem. V nástavbě bude umístěn historický prevět. Na realizaci celého záměru byla získána dotace z fondů Evropské

unie, doplněna vlastními prostředky spolku Hradů na Malši.

Realizace hrázděné nástavby

Pro nástavbu třetího patra byly navrženy nosné obvodové i vnitřní stěny jako hrázděné konstrukce. Krov a konstrukci dlátkové střechy kryje dřevěný vlašský šindel položený na pero a drážku. Základní rám uložený a kotvený na původní zpevněnou korunu zdiva je dubový. Do základového prahu je kotvena nosná konstrukce hrázděného zdiva – stojky, příčle a diagonály – rovněž z dubového dřeva. Na ostatní konstrukce včetně krovu bylo použito dřevo modřínové a smrkové. Veškeré dřevěné prvky byly ručně tesané, spojované tradičními tesařskými spoji, kolíkováné dřevěnými kolíky. Mezi příčníky nosné konstrukce byly zakotveny svislé rovné lískové pruty o průměru 4–6 centimetrů v roztečích 15–20 centimetrů. Ty tvoří nosnou konstrukci pro hliněnou vymazávku, hliněnou výplň stěn. Hliněná stěna má tloušťku 15 centimetrů a je složena ze směsi jílovité zeminy s řezankou žitné slámy, s ovčími chlupy a ostřivem (křemičitým potočným pískem). Všechny použité materiály jsou z místních zdrojů včetně ovčí vlny.

Po zapravení výsušných trhlin se počítá s následujícími povrchovými úpravami stěn: vnější povrch bude opatřen tenkovrstvou vápennou omítkou a vápenným pačokem, vnitřní povrch bez dřevěného obkladu bude natažen jílovou kaší a vybílen, dřevo v exteriéru bude možné alternativně

impregnovat dřevním dehtem. Stavební práce na objektu provádí Stavební huť Slavonice, tesařské konstrukce tesařský mistr Petr Růžička. Odborné práce na nástavbě zajišťují z velké části nositelé titulu mistr tradičních lidových řemesel.

V roce 2022 bylo dokončeno zázemí pro návštěvníky – sociální zařízení, muzeum a výstavní síň. Dále byla realizována dvě schodiště – zastřešené venkovní do 1. patra a ve věži vnitřní z ručně tesaných trámů. Nalezené archeologické prvky, zejména gotické ze spodní stavby Rožmberského paláce, byly zakonzervovány. V areálu tvrže pořádá spolek Hradů na Malši pro odborníky tesařské workshopy zaměřené na tradiční zpracování dřeva a rovněž keramické, které se věnují stavbě gotických kamen.

Díky nadšení a spolupráci všech účastníků této ojedinělé rekonstrukce a také díky finanční podpoře Evropské unie vzniká nové hrázděné patro a úpravy areálu doslova před očima. Důležitou skutečností je, že všechny práce vycházejí z původních technologických postupů a jsou řízeny špičkovými odborníky v oboru památkové péče. Návštěvníkům bude areál tvrže s věží zpřístupněn od 1. července 2022.

Autor článku děkuje Radku Kocandovi, předsedovi spolku Hradů na Malši, za poskytnuté aktuální informace o postupu realizace. ■
www.hradynamalsi.cz

NÁZOR ODBORNÍKA

Pravidla slušného chování nové stavby na venkově

Nad současnou stavební tvorbou na venkově panují rozpaky zejména ohledně míry a způsobu návaznosti na pravidla uplatňovaná při zdejší výstavbě v minulosti. Názory se různí od nekompromisního nového přístupu až ke kopírování tradičních staveb včetně výzdobných detailů. Během letošního roku vás postupně seznamujeme s rozbořem a možným použitím základních principů tradičních staveb, jak je pro kontextuální tvorbu nových staveb sestavil profesor Jiří Škabrada.

Pravidla jsou rozdělena a uspořádána podle postupu od celku k detailnějším částem: **umístění objektu na parcele** (časopis PROPAMÁTKY jaro 2022), **hmota a základní členění domu**, **vnějšek stavby, okolí stavby**.

HMOTA A ZÁKLADNÍ ČLENĚNÍ DOMU

Přízemní stavba na obdélném půdorysu se sedlovou střechou, se vstupem v podélné stěně a s trojdílným členěním půdorysu.

Přízemní stavba znamená jediné nadzemní podlaží (s případně využitým podkrovím), usazené kvůli propojení obytné části domu se zahradou bezprostředně nad terénem. Nevhodné jsou tedy nad terén vyvýšené hospodářské suterény, odtrhávající obytné podlaží od terénu. Hospodářské části domu (a zejména garáže) je vhodnější situovat v jiné části objektu, sklep se doporučuje provést zcela zahloubený, větráný a osvětlený spíše v soklu nebo tzv. anglickými dvorky.

Druhé obytné podlaží je lepší vytvářet spíše v podkroví, přičemž kapacitu tohoto prostoru zvyšuje větší šířka střechy (další užitek dále zmíněného tradičního motivu zápraží). Při polopatrovém řešení s půdními nadezdívkami je velmi důležité provedení okrajů střechy (viz dále u řešení střechy). Skutečně patrové řešení je u rodinných domů většinou zbytečné, protože jejich využitelné podkroví se ocitá až ve třetím nadzemním podlaží, což je pro běžný provoz nepohodlné. Skutečně patrové

FOTO ARCHIV JIŘÍHO ŠKABRADY

domy jsou tedy vhodné spíše pro menší vícebytové nájemní domy v okrajových částech větších obcí, na vesnicích pak spíše v regionech, kde byla již tradiční architektura rovněž patrová.

Obdélný půdorys znamená poměr stran nejméně 1,5 : 1. Obdélník by měl být podle situace na pozemku raději ještě protáhlejší (tedy nikoli čtverec nebo obdélník blízký čtverci).

Sedlová střecha se symetrickým sklonem ramen asi 45 stupňů (pokud možno ne více než 45 a rozhodně ne méně než 40 stupňů), s hřebenem situovaným ve směru delších stran. Vhodné je využití tradičního motivu zápraží, tj. střechy usazené na spodní stavbu nesymetricky tak, aby přesah střechy chránil pruh podél té podélné strany domu, kde je umístěn vstup. Užití tohoto principu je kromě vstupu důležité zejména v oblasti propojení obytné části domu s obytnou částí zahrady. Ochrany části průčelí zápražím lze dosáhnout i opačným způsobem, tedy odsazením příslušného úseku stěny směrem dovnitř. Pro osvětlení podkroví se většinou jeví vhodnější střešní okna oproti vikýřům, zejména pokud by měl být větší počet vikýřů na jedné střeše. Nevhodné jsou vnějškové „nádražní“ projevy novodobých vaznicových krovů, tj. vynášení čelních okrajů střech na vysunutých koncích vaznic

a přesahování volných spodních konců krokví nad podélnými stěnami. U čelních (štíťových) stěn se doporučuje menší přesah okraje střechy s krytinou, na podélných stěnách se kromě užití zmíněného motivu zápraží (s bedněným nebo omítaným podhledem) doporučuje i návrat k tradičnímu řešení římsy. Opatrně a s ohledem na místní tradici je třeba zacházet s motivem poloalbového ukončení sedlové střechy, nedoporučuje se běžné užití valbových a mansardových tvarů střech. Zásadně nežádoucí je sedlová střecha tzv. alpská, která má (kromě uvedených nevhodných způsobů přetahování okrajů) nízký sklon cca 30 stupňů a někdy i hřeben ve směru kratších stran.

Vstup do domu je třeba situovat ve střední části jednoho z podélných průčelí. Umístění vstupu do kratší štítové stěny domu je zcela nežádoucí. Trojdílné členění půdorysu domu nebo aspoň jeho jádra je tak zásadní znak tradičního uspořádání vesnického domu (a také pro vnější obraz vesnice nejdůležitější hospodářské stavby, tedy stodoly), že by mělo být na vnějším utváření domu patrné. V běžných situacích by měl být krajní díl domu situovaný za čelním štítem vyhrazen obytnému prostoru. Větší váhu ale může mít ohled k soukromé obytné zóně a světovým stranám.

JIŘÍ ŠKABRADA

univerzitní profesor, architekt, pracovník památkové péče se zaměřením na lidovou architekturu, které věnoval řadu publikací, odborník na historické stavební konstrukce

1

1 Důležitost sedlového tvaru střechy pro novou stavbu v historickém venkovském prostředí nám většinou vyvstane jako klíčové pravidlo až v okamžiku, kdy se proti němu nová stavba vzbouří. Extrémních příkladů tohoto typu u nás není mnoho, ale fungují jako skutečné „pecky“.

2

2 Typický socialistický „dům jako hrad“, ve kterém jsou všechny principy tradiční vesnické výstavby postavené na hlavu, počínaje usazením do terénu a konče tvarem střechy. Spodní podlaží tvoří hospodářský suterén, což odsuzuje obyvatele při nástupu do domu k trvalému a ponižujícímu zdolávání „slepičích“ schodů. Dominantu průčelí tvoří k pobytu nepoužitelný balkon a podobně cizí – „alpský“ tvar střechy.

3

3 Rovněž pravidlo o situování vstupu v podélné stěně je v našem tradičním prostředí velmi silné – jeho umístění do čelní stěny domu působí vždycky jako „rána mezi oči“.

4

4 Krov novověké „vlašské“ – tzv. vaznicové – soustavy, jehož krajní vazba je vysunutá před průčelí na vytrčených koncích vaznic, k nám vnikl teprve díky použití na c. k. nádražních budovách od závěru 19. století.

5 Nevědomost o „mládí“ těchto vaznicových krovů je u stavebníků i projektantů taková, že se takto uspořádané střechy používají i na stavbách, které mají v materiálech i konstrukcích napodobovat historickou tradiční výstavbu.

6 Následování motivu zápraží i u nových staveb má nepochybně svoje výhody, ale nemělo by se zapomínat, že se přetážení střechy v minulosti uplatňovalo výhradně nesymetricky – tj. pouze nad vstupní stranou domu.

7 Ukázka mimořádně výhodného použití motivu zápraží na novostavbě rodinného domu (v Belgii). I z takto dílčího záběru je zřejmé, že při dodržení opravdu základních pravidel tradiční výstavby neohrozí úspěch ani netradiční tvary či velikost otvorů.

POKRAČOVÁNÍ PŘÍŠTĚ

Vnějšek stavby

FOTOREPORTÁŽ

FOTO TOMÁŠ SOUČEK

Knihovna a rodinné centrum ve Vratislavicích nad Nisou

Vhodným místem pro novou městskou knihovnu podle projektu Jiřího Jandourka a Ondřeje Nováka z ateliéru atakarchitekti se stal nevyužívaný dům římskokatolické fary, v minulosti sloužící také jako sirotčinec, školka a učiliště. Bývalá fara nemohla pojmout všechny funkce, a tak byla rozšířena o přístavbu. Historickému domu je ponechán původní charakter a je doplněn soudobou hmotou knihovny. Objekty jsou spolu propojeny v podzemní části a proskleným spojovacím můstkem. Z fasád někdejší fary byly odstraněny necitlivé nánosy, navrátily se naopak historické prvky s detaily, břizolitová omítka, dřevěné vstupní dveře a kopie špaletových oken. V polozapuštěném podlaží původního objektu je mateřské centrum, přízemí připadá spolkům a horní patro dětské knihovně. Dětské oddělení je včleněno do krovu, otevřený prostor má funkci čítárny, herny a odpočívárny. Do nadzemních pater přístavby o minimálním půdorysu je integrována knihovna s domácí atmosférou evokující útulný obývací pokoj. Velkými prosklenými stěnami se nový dům otáčí do parku, využívá výhledů na stromy a také na kostel Nejsvětější Trojice.

www.atakarchitekti.com | www.igivratislavice.cz

Z MĚST A OBCÍ

CHEB

Národní zahájení Dnů evropského dědictví

Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska a město Cheb pořádají Národní zahájení Dnů evropského dědictví 2022 s názvem tématu Udržitelné památky. Setkání se bude konat ve dnech 9.–11. září 2022 v Chebu a jeho součástí bude předávání titulu nositel tradice lidových řemesel, které uděluje ministr kultury České republiky. Během hlavního dne oslav 10. září se mohou návštěvníci těšit na výstavu replik korunovačních klenotů zapůjčených Správou pražského hradu, rytířský turnaj na hradě nebo návštěvu tradiční tesařské dílny s ukázkami řemesel. Zájemci se mohou vydat na prohlídky historických krovů měšťanských domů na náměstí nebo na ukázkou 600 let staré chebské monstrance. Připraveny budou workshopy pro děti i dospělé. Otevřena bude rovněž výstava městské kroniky z let 1743–1748 a kroniky posledního chebského kata Karla Husa. Organizátoři připravují i středověký řemeslný trh s hudebním programem a Festival piva v Krajince pod hradem. Všechny otevřené památky zvou k návštěvě zdarma.

www.ehd.cheb.cz

Město Cheb

JINDŘICHŮV HRADEC

Muzeum fotografie vás zavede do Afriky

Muzeum fotografie najdeme v historickém centru města Jindřichova Hradce v bezprostřední blízkosti 15. poledníku v kompletně zrenovované renesanční jezuitské koleji z konce 16. století. Expozice nabízejí návštěvníkům rozmanitý výstavní program. K vidění jsou zejména díla předních českých i zahraničních fotografů včetně současných autorů. Letošní sezonu v muzeu fotografie zahájil unikátní projekt Afrika v srdci. Kouzlu exotického kontinentu je velmi snadné propadnout. Lidé, kteří k této zemi našli vášeň, se potkali právě na společné výstavě a nabízí ke zhlédnutí vzácné fotografie ze sbírek Nadace Josefa a Zdeny Vágnerových, sbírku afrických masek Oldřicha Máci, sochy a plastiky Ondřeje Homolky a Jana Bretta, „wild-life photo“ afrických zvířat Václava Šilhy a velkoformátové obrazy Radky Tesařové. Mnohá zvířata, která uvidíte na vystavených dobových fotografiích, dnes již v Africe mimo vyhrazené rezervace nepotkáte.

www.jh.cz

Muzeum fotografie

KLÁŠTEREC NAD OHŘÍ

Lázeňská restaurace Peřeje je Památkou roku 2021

Rekonstrukce lázeňské restaurace Peřeje uspěla v soutěži Památka roku 2021. Jako vítěz Ústeckého kraje získala též celorepublikové prvenství. Stavba vznikla v roce 1878 jakožto sídlo tehdejší střelnice ostrostřelců. Po objevení minerálních pramenů a založení lázeňského areálu na přelomu 19. a 20. století již fungovala jako restaurace Střelnice. František Fieber, cukrovarník z Ústí nad Labem a majitel pramene, ji pojmenoval po své manželce Eugenie. Přímo nad pramenem pak postavil pavilon, plnírnu a v těsném sousedství založil park. Lázně fungovaly do poloviny 20. století, později byl pramen zabetonován. Ve druhé polovině 20. století sídlil v objektu Svazarm. Provoz lázeňské restaurace byl obnoven v 90. letech a funguje dodnes. V roce 2021 podepsalo město Klášterec nad Ohří smlouvu o spolupráci se společností Priessnitzovy léčebné lázně Jeseník. Funkční lázně jsou prioritou města a společný podnik by měl přinést finance na výstavbu lázeňského komplexu s dostačující ubytovací kapacitou.

www.klasterec.cz

Město Klášterec nad Ohří

Prinášíme aktuality z míst, kde se aktivně věnují péči o kulturní dědictví. Uvedené texty jsou publikovány v rámci mediální spolupráce redakce s městy a obcemi.

MĚLNÍK

Pokračuje obnova kostela sv. Petra a Pavla

Za finanční spoluúčasti města Mělník pokračuje náročná obnova kostela sv. Petra a Pavla. Svatostánek patří mezi naše hodnotné gotické sakrální památky a tvoří významnou dominantu města. Krásu původní podoby chrámu znovu vrátila citlivá oprava podle návrhu Kamila Hilberta v letech 1911–1913. Práce na současné obnově kostela byly zahájeny v roce 2012. Jednalo se především o restaurování žeber a svorníků klenby a maleb klenby. V roce 2018 se zjistilo, že již restaurované malby jsou ohroženy zatékáním z důvodu položení nekvalitní šarže střešní krytiny. Během jednoho roku se podařilo položit novou krytinu, a zamezit tak škodám na restaurovaných stropích. V následujících dvou letech byla dokončena celková obnova střešního pláště. V loňském roce se po pauze navázalo obnovou interiéru, během níž byla odkryta výzdoba hran kleneb. Její stylizované vegetabilní motivy v podkruchtí byly následně restaurovány.

www.melnik.cz

Město Mělník

SLANÝ

Barokní socha se vrátila k vodnímu prvku

Restaurování unikátní barokní sochy světce ve Slaném bylo zahájeno na sklonku roku 2021 vlastníkem – městem Slaným – a restaurátorem Jarmilem Plachým. V závěrečné fázi byla klečící figuře doplněna chybějící hlava a pět charakteristických hvězd se svatozáří. Jedinečnost této skulptury spočívá v zobrazení světce klečícího na obou kolenou v modlitbách se sepjatými dlaněmi, což je nejméně objevující se ikonografický typ. Kvalitní sochařské dílo s mladším soklem opatřeným letopočtem 1854 pochází z mostu přes Červený potok, který stával na rozhraní s městskou částí Kvíček. Po odstranění mostu bylo dílo deponováno do nepřístupné části zahrady karmelitánského kláštera. Nyní se po restaurátorském ošetření socha vrátila do blízkosti vodního prvku. Hotové dílo bylo slavnostně představeno veřejnosti 16. května 2022 před Mateřskou školou U Labutí na Hlaváčkově náměstí ve Slaném. Tedy v den svátku českého světce sv. Jana Nepomuckého, který každoročně vrcholí svatojánskou slavností Navalis v Praze.

www.pamatkyslany.cz

Markéta Škrancová

SLAVKOV

Město opravilo hrobku rodu Kouniců

Vlhkost, nefunkční odvětrávání, opadané omítky. Tak vypadala hrobka, kde odpočívali příslušníci rodu Kouniců, majitelé slavkovského panství. Město ve spolupráci se slavkovskou farností a z prostředků Ministerstva kultury proto nechalo nevyhovující stav památky opravit. V podzemních prostorech pod hřbitovni kaplí sv. Jana Křtitele stavaři opravili omítky a vyměnili elektroinstalaci. Stavba se dočkala i nového osvětlení. Místo posledního odpočinku je nově také odvětráváno pomocí průdudků, které vytvářejí komínový efekt. V hrobce rodu Kouniců je umístěno sedm rakví s ostatky zámekých pánů. Mezi nimi je i rakev, kde odpočívá mumifikované tělo nejslavnějšího Kounice – Václava Antonína. Rodovou hrobku si Kounicové zřídili v roce 1795. Vstup do ní je klasicistní a zdobí ho tympanon s litinovým rodovým erbem. Hrobku tvoří suterénní prostor na oválném půdorysu a na něj navazující krátká chodba. Mramorová soška ležícího dítěte pravděpodobně připomíná zemřelého novorozence z české větve Kouniců.

www.slavkov.cz

Město Slavkov

Anna Tuhárska

KYJATICE – PŮVODNĚ OPEVNĚNÝ ROMÁNSKO-GOTICKÝ KOSTEL Z PŘELOMU 13. A 14. STOLETÍ

Anna Tuhárska

ŠIVETICE – ROMÁNSKÉ NÁSTĚNNÉ MALBY, LEGENDA O SV. MARKÉTĚ ANTIJOCHIJSKÉ

Vladimír Ondřejovič

PLEŠIVEC – RODOVÝ KOSTEL BUBEKOVŮ Z PRVNÍ POLOVINY 14. STOLETÍ

PŘESAHY

Evropská síť šedesáti památek

Síť památek a pamětihodností, které nesou označení Evropské dědictví (EHL), se po dvou letech opět rozrostla. Na jaře roku 2022 do ní bylo začleněno dvanáct nových památek.

Svou první památku s označením Evropské dědictví má od letošního roku Slovensko – středověké nástěnné malby v římskokatolických a evangelických kostelech v Gemeru a Malohontech. Na jihu Slovenska se podařilo dlouhodobou dobrovolnickou činností propojit jednotlivé obce a vytvořit smysluplnou infrastrukturu a strategii rozvoje území v oblasti památkové péče a cestovního ruchu se silným přesahem do Evropy.

Nováčkem mezi zapojenými státy je i Bulharsko. Teprve nedávno, v roce 2000, byl v bulharské oblasti Aleksandrovo v obci Haskovo učiněn v mohyle Roshavata Chuka nálezy hrobky neznámého thráckého vládce. Svými nástěnnými malbami a architekturou se řadí mezi vůbec největší dosud odkryté objekty svého druhu v Bulharsku. Nedaleko nálezu otevřelo o devět let později své brány muzejní centrum nazvané Thrácké umění ve Východních Rodopech s přesnou replikou uvedené hrobky. V muzeu najdete i starší exponáty jako zlatý poklad da-

tovaný do období 4500–4000 př. n. l. Šperky a ozdoby jsou nejstarším zpracovaným zlatem na světě.

Poprvé byla na seznam Evropského dědictví zapsána i krajinná oblast. Povodí řeky Odry ve východním Německu u hranic s Polskem zvané Oderbruch, poznamenané regulací řeky probíhající od 18. století, je dnes kulturní krajinou, která si částečně udržuje původní meandry a ramena a z pětiny původní mokřady.

Rozšířil se i počet industriálních památek. Areál na těžbu rtuti ve španělském Almadénu, zapsaný na seznam UNESCO, byl až do svého zavržení v roce 2003 nejstarším funkčním dolem na světě. Zvláště posledních 500 let jeho provozu přineslo mnoho nových těžebních vynálezů, které měly vliv na způsob těžby a vývoj hornictví v Evropě.

Značka Evropské dědictví se uděluje hmotným a nehmotným kulturním a přírodním památkám. Jejich hodnota a význam, jak z názvu vyplývá, by měly být nejen regionální, národní, ale měly by mít přesah za hranice. Hodnotí se také kvalitní kulturní a vzdělávací program, který počítá s co nejširší veřejností. Koordinátorem označení Evropské dědictví za Českou republiku je Národní památkový ústav. ■

<https://culture.ec.europa.eu/cs/cultural-heritage/initiatives-and-success-stories/pameti-hodnosti-s-oznaceni-evropske-dedictvi>

TEXT TOMÁŠ ŘEPA
FOTO ANNA TUHÁRSKA,
VLADIMÍR ONDŘEJOVIČ

ZPRÁVY ON-LINE

ROZHOVOR se Zuzanou Bajgarovou o proměně někdejších jatek v galerii

Po několikaletém procesu obnovy bude v Ostravě otevřen historický památkově chráněný objekt někdejších jatek z roku 1881, který se stane sídlem městské galerie PLATO Ostrava. Na další souvislosti náročné rekonstrukce jsme se zeptali náměstkyně primátora.

Lukáš Kabon

FOTOGALERIE konverze někdejší keramické továrny Kocanda v Kravsku

Léta neudržovaný areál se v letech 2017–2020 proměnil na penzion a místo pořádání kulturních akcí. Obnova získala titul nejlépe opravená kulturní památka Jihomoravského kraje 2020 a ucházela se také o cenu Patrimonium pro futuro 2021.

BoysPlayNice

ROZHOVOR s Martinem Mrázem o záchraně areálu teplické poustevny

Již 12 let pečují členové spolku Zachraňme teplickou poustevnu o cen-

nou barokní stavbu v rámci památkově chráněného areálu kostela Panny Marie Pomocné v Teplicích nad Metují. Na aktuální stav prací a výhled do budoucna jsme se zeptali předsedy spolku.

Martin Mráz

Máte doma muzejní kousek? Věnujte ho Národnímu technickému muzeu

Národní technické muzeum v Praze a kolektivní recyklační systém Elektrowin vyhlásily již čtvrtý ročník soutěže Máte doma muzejní kousek? Věnujte ho Národnímu technickému muzeu. Do sbírek můžete nabízet vysloužilé elektrospotřebiče v průběhu celého roku 2022.

Jan Duda

ROZHOVOR s Ivem Pavlíkem o obnově usedlosti

Památkově chráněná dvoukřídlá usedlost čp. 13 v Nahořanech na Strakonicku tvořící uzavřený dvůr se nachází v centru cenného souboru zděné jihočeské lidové architektury. Nejen na detaily postupné a náročné

rekonstrukce areálu jsme se zeptali jeho majitele.

Ivo Pavlík

ROZHOVOR s Josefem Rybeckým o obnově kostela v Předklášteří

Kláštérní kostel Nanebevzetí Panny Marie v Předklášteří prochází rozsáhlou obnovou. Jak práce postupují, co se již podařilo a co unikátní památku středoevropského významu ještě čeká, přibližuje farář Josef Rybecký.

Wikimedia Commons: Herbert Frank, CC-BY 2.0

ROZHOVOR s Janem Slavíkem o obnově kostelních dveří v Jaroměři

Vzácné vstupní dveře kostela sv. Mikuláše v Jaroměři prošly celkovou obnovou. O celém procesu restaurování a nových zjištěných vztahujících se k historii kostela i města jsme si povídali s vikariátním technikem, který měl celý proces oprav na starosti.

Zprávy pro vás připravujeme každý den. Sledujte nás on-line a odebírejte e-mailový zpravodaj.

www.propamatky.cz

Já se z Dubu nehnu

Jana-Marie a Jaroslav di Battaglia

O tomto zámku by si nechal zdát asi každý. Zatravněný dvůr s hospodářskými budovami a osázený novými stromky, pak růžová zahrada kolem narůžovělého novogotického zámku o ideálních rodinných rozměrech. Žádné známky urputného lidského zápasu s polorozpadlou ruinou. „To se ale pojdte podívat do přízemí. Tam ještě uvidíte, v jakém stavu jsme zámek před dvaceti lety přebírali, jak v něm hospodařilo zemědělské učiliště,“ uvádějí na pravou míru naše iluze manželé Jana-Marie a Jaroslav di Battaglia.

Vy tady na zámku stále pracujete. Ctíte vůbec někdy klid?

(Jana-Marie) Pouze v neděli odpoledne se nepracuje. Pokud nepřijdou turisté. Jako například včera přišel turista až v půl deváté večer.

Večer? To jste tak shovívaví, že řeknete i pozdě večer, pojdte dál?

To máte tak. My máme návštěvní hodiny od devíti do pěti. No a většina lidí sem chodí z náměstíčka takovou malou branvou. Oni zkusí, jestli je branka otevřená, a když je, tak jdou dál. A my jsme včera zalévali růže – totiž čím déle je světlo, tím déle se pracuje –, takže jsme končili potmě, v půl desáté. A prostě v tom zalévání jsme zapomněli zamknout. Přijeli jacísi cyklisté a pravili, jestli se tu mohou podívat. My jim řekli, ať se klidně dívají, nám že je to srdečně jedno, protože stejně zaléváme. Ale potom paní měla zájem, jestli by mohli zhlédnout i interiéry, tudíž jsme je provedli.

Kdo provádí?

Střídáme se s manželem a se synem. Jednou můj muž a syn odjeli do Prahy snad na tři dny a já tu zůstala sama. Ještě jsem vám zapomněla říci, že tady bývalo střední zemědělské učiliště a že učňové se sem strašně rádi vraceli. A to bylo takhle léto a já zase zalévala jako vždycky a najednou v devět hodin večer přijeli tři pání. A ti mi povídají: My jsme sem chodili do školy a teď jedeme zrovna kolem, můžeme se podívat? To víte, já sama v celém objektu, myslela

jsem si, kdyby mě teď praštili, tak mě tu najdou až za tři dny, ale uvěřila jsem jim. A chodila jsem s nimi po zámku až do tmy. Jak vidíte, všechno dobře dopadlo, nic se mi nestalo.

A nejčasnější návštěvník?

Třeba v sedm hodin ráno. My už jdeme odmykat, protože vstáváme pravidelně každý den na budíka, ve tři čtvrtě na sedm. Takže můj muž jde odemknout a tam už stojí turista, že jdou jako na prohlídku, protože pak je horko. Můj syn říká, že máme nemožný systém, že jakmile někdo zazvoní, my jdeme. A také dodává, že až to tady povede on, tak bude provádět každou celou hodinu, a ne kdy se jak každému zachce.

Dnes máte zavřeno?

Tady je stále otevřeno, ale s návštěvami je to naprosto nevyzpytatelné. Například včera celé dopoledne nikdo nepřišel. My si řekli, je horko, nikdo nepřijde, půjdeme se koupat. V tom okamžiku, kdy jsme chtěli odjet, se turisté začali rojit jako vosy a chodili až do pěti hodin. Pak nic a až v půl deváté ten pán s paní.

Stane se tedy, že v jednu chvíli provádíte všichni.

To se stává velmi často. A začíná provázet ten, kdo momentálně nic nedělá. Prohlídku zahajujeme odzvola, a tím se nahoře vyhneme otázkám typu: A ten lustr tady byl? Ta kamna? Ten krb? Protože každý, kdo projde nejdřív spodek zámku, pochopí, že tady nebylo vůbec nic, že zámek byl zcela vybydlený.

Přišel vám někdy někdo něco vrátit?

Jednoho krásného dne zazvonil telefon a nějaká paní mi sdělila, že vyklízí dům po otci a našla na půdě lustr, o němž je přesvědčena, že je ze zámku. Chcete ho? ptá se. Já povídám: Pokud za něj nebudete chtít nějakou horentní sumu, tak samozřejmě chceme. Ona povídá: Já za něj nechci nic, on má jedno rameno ulomené. Ale kdybyste si ho nechali opravit... a to je ten krásný celoskleněný lustr v ranním salonku.

To byl jediný případ?

Dostali jsme i jiné věci. Ale ty už jsme si museli odkoupit. Například od jedné

OBÁLKA KNIHY

paní, která už zemřela, jsme si koupili nábytek – asi náš – do třech místností. Bohužel zatím ho nemáme kam dát, protože ještě nejsou hotové další prostory. Každou místnost totiž z gruntu opravujeme.

Jak hodně z gruntu?

Malbu, která je tady léty navršená, seškrábeme až na původní omítku, spodní části stěn celé okopáváme, dole děláme odvodnění, protože celé přízemí je vlhké, dělá se nová elektrika, voda i odpady. Můj muž i syn opalují horkovzdušnou pistolí olejové nátěry, vykopávají se betonové podlahy, odstraňují se dlaždice, nefunkční trubky ústředního topení a tak dále. Moje krásná maminka vždycky říkala, že se musí udělat to, co je prioritní. U nás je prioritní to, co zrovna teď potřebujeme nebo na co zrovna dostaneme dotaci, ostatní se prostě ponechává ad acta.

Na co jste dostali dotace?

Například na střechu. Střecha na zámku je hodně členitá, samá úžlabina, portálky, věžičky. Právě nejslabším článkem řetězu jsou ta úžlabí. Tam nejčastěji zatéká. No a v době, kdy ještě střecha nebyla hotová, jsme vymalovali růžovou jídelnu. Podklady si malujeme sami, protože to dokáže každý. Profesionálního malíře si bereme až na šablony a na linky, to bychom sami nedokázali. Tak jsme tedy jídelnu nejdříve vybělili, pak vymalovali na růžovo a kochali se až do roku 2002, kdy přišly povodně. Všechna úžlabí protekla a já z toho byla úplně

zoufalá. Můj muž to neřešil, ale já to oplakala, protože jsme tu jídelnu malovali asi měsíc. Pak jsem se z toho postupně dostala a za půl roku jsme začali znova. A nakonec, jak se říká, všechno špatné je pro něco dobré. Výmalbu jsme vylepšili v kombinaci s bílou, takže výsledný efekt byl mnohem zajímavější.

Stropy jsou hodně vysoké, z čeho jste malovala?

V začátcích žádné lešení nebylo, tak jsme si to udělali po svém: stůl číslo 1, na to stůl číslo 2 a na tom židle. Z takového lešení jsem dělala stropy.

Hodně riskantní malování.

Náš malíř vždycky říká: Tohleto je líčidlo, na to bych nevstoupil ani za nic. A já zase říkám: Já bych zase nevstoupila na ty vaše rozviklané štafle. To ty mé dva stoly a jedna židle mi připadají bezpečnější. Ale faktem je, že když jsme dělali hostinské apartmá, tak tam se mi mé pojetí lešení vymstilo. Netušili jsme, že v místnosti je kus podlahy shnilý. Postavila jsem si to své monstrum, vylezla nahoru, ty dvě nohy se do shnilého kusu podlahy zabořily a já šíleným obloukem letěla dolů a nabodla se na židli. Měla jsem tam strašlivou modřinu, ale jinak vše dobré.

Nepodlehla jste někdy pesimismu, když jste viděla to množství práce, co vás ještě čeká?

Nedefinuji to, co máme před sebou, ale díváme se zblízka na to, co jsme už udělali. My už spíme na posteli! Nám už teče voda! Nám už teče teplá voda! To všechno zpočátku nebylo. A to, co je před námi, nijak neřešíme. Děláme tak, jak to jde, a když to nejde, tak se poleví. Například letos jsem měla zápal plic,

tak jsem se od té doby více šetřila. Na tu nemoc jsou indikátorem zámecké schody. Když je vyběhnu svižně až nahoru, tak dobré. Když jsem se ale začala zadýchat...

Jaké vzácné návštěvy jste tady na zámku hostila?

Bedřicha knížete ze Schwarzenbergu, tedy mladšího bratra Karla; pana biskupa Vlastimila Kročila s přáteli...

Celý rozhovor a 14 dalších naleznete v knize Aby po nás něco zůstalo: Zpověď novodobých zámeckých pánů

Co takhle pořídit si zámek? Kniha přináší pozoruhodný portrét 15 svérázných osobností, novodobých „zámeckých pánů“, kteří v sobě našli dost odvahy, touhy a dobrodružné povahy, aby si koupili zámek. Přesněji, většinou jen jeho ruinu. Uskutečnění svého snu od té chvíle věnují veškerý svůj čas, peníze i své fyzické síly. Často zámku podřizují i osobní vztahy.

To všechno pod jediným společným jmenovatelem: Aby po nás něco zůstalo.

Letní akce pro dárce PROPAMÁTKY

Získejte knihu za fantastickou cenu 450 Kč.

Při nákupu na www.prah.cz zadejte slevový kód PROPAMATKY a ušetřete 33 %.

Akce platí do 30. září.

MÁME VYBRÁNO

15 sbírek ve finále

Hlasujte do 31. srpna pro památku svého srdce

www.mamevybrano.cz

HLAVNÍ PARTNER PORTÁLU A ČASOPISU PROPAMÁTKY

Pálené tašky značky TONDACH navazují na tisíciletou tradici používání tohoto druhu střešní krytiny, z čehož vyplývá závazek uchovávat ráz střešní krajiny zejména z pohledu materiálu a tvarů také do budoucna. Výrobky

této značky mají nejdelší záruku na základní střešní tašky vyráběné u nás, a to 33 let. Životnost pálených tašek ale činí až 100 let.

www.tondach.cz

ODBORNÍ PARTNEŘI

Antikhaus

HISTORICKÁ OKNA

Okna a dveře pro historické budovy – kde jiní končí, my začínáme.

www.antikhaus.cz

Bochemit®

WOOD CARE SINCE 1968

Likvidace dřevokazného hmyzu a následná ochrana dřeva proti hmyzu, houbám i plísním

www.bochemitshop.cz

BRADNA

restaurování

Restaurujeme uměleckořemeslná díla ze dřeva a kovu, včetně zlacení a polychromie.

www.bradna.eu

Keramika jako kámen: pálené kameninové stavební materiály pro opravy historických staveb

www.brispol.cz

etna

iGuzzini

Využijte více než 25 let našich zkušeností s osvětlením památek, galerií a muzeí.

www.etna.cz

Dokumentujeme památky metodami 3D skenování, bezpilotním snímkováním včetně zpracování dat.

www.g4d.cz

Kvalitní minerální nátěrové systémy pro restaurování a obnovu památek

www.keim.cz

Prověřené maltové směsi pro památky a řešení vlhkostních problémů u historických objektů

www.mc-bauchemie.cz

Kompletní servis v projektovém řízení, poradenství a financích se zaměřením na dotace v oblasti památek a muzeí

www.simplypro.cz

PROPAMÁTKY

Ročník 11, číslo 2, vychází 4x ročně

Vydává: Institut pro památky a kulturu, o. p. s.

Šéfredaktorka: Jitka Skořepová

Redakce: Kryštof Havlice, Zbyněk Konvička,

Aleš Kozák, Dagmar Koželuhová, Jan Štifter

Jazyková redakce: Lenka Kuboušková,

Jindřiška Kukrálová, Zuzana Richterová

Grafická úprava: Jiří Pobřísl, Jan Štunc

Evidenční číslo: MK ČR E 20818

© Institut pro památky a kulturu, o. p. s.

E-mail: redakce@propamatky.cz